

PETZ GEDEON

Petz Gedeon germanista nyelvész, akadémikus 1863. november 24-én született Harkán.

A Petz-család soproni ágának története 1723-ban kezdődött, posztónyíró ősük ekkor telepedett le a városban. Petz-ék történetüket, a város eseményeit, krónikájukban örökítették meg. A kézművességet folytatták, de a család egyik ága értelmiségi pályára lépett. Az unoka Petz Lipót írótehetsége már a krónika első részében megnyilvánult. Sopronban volt pap, de műfordítóként, költőként vált elismertté. Fia, Ernő Harkán volt lelkész, itt született gyermeke Gedeon.

Petz Gedeon a pozsonyi evangélikus gimnáziumban tanult, majd tanulmányait a budapesti egyetemen folytatta, ahol Gyulai Pál és Heinrich Gusztáv voltak mesterei. A freiburgi, lipcsei és berlini egyetemeken ismerkedett meg az európai nyelvtudományban vezető szerepet játszó újgrammatikával és fordult figyelme a német nyelvtudomány felé. Hazatérése után a budapesti evangélikus gimnázium tanára, majd nyelvészeti értekezése alapján (amely az Akadémiától Sámuel-díjat nyert) egyetemi magántanár lett. A budapesti egyetemen 1896-ban a germán filológia rendkívüli, majd 1904-től rendes tanárává választották. Ő volt 1906-1934 között a Középiszkolai Tanárképző Intézet igazgatója, 1927-1932 között az egyetem képviselője a felsőházban., 1931–32-ben a budapesti egyetem rektora. Gazdag pedagógiai és tudományos munkásságot folytatott az indoeurópai és a germán összehasonlító nyelvtudomány, a német nyelvtörténet, a német-magyar nyelvi és irodalmi kapcsolatok kutatásában. Mint a német újgrammatikus iskola képviselője, megteremtette a kor színvonalán álló hazai német nyelvtudományt. A hazai német nyelvjáráskutatásban új iskolát hozott létre. Példát mutatott a magyar nyelv német jövevényszavainak korszerű feldolgozására.

A magyar germanisták, amikor tanáruk, Petz Gedeon hetvenedik születésnapját ünnepelték, emlékkötetet jelentettek meg és így méltatták őt: „Tudományos munkáit mindig a szigorú, logikus felépítés jellemezte és sohasem burkolózott a zavaros szakterminológia kódébe. Ez az erénye tette igazán nagy tanárrá is. Mindig nyugodt, világos, közérthető volt; nem azért, mert leszállott hallgatói

színvonalára, hanem mert értette azt a nagy művészetet, hogy őket magához emelje.” A budapesti Philológiai Társaság megválasztotta másodtitkárává és az Egyetemes Philológiai Közlöny társszerkesztőjévé.

Petz Gedeon közvetítő szerepet játszott a magyar és német szellemi élet között. Magyarra lett, munkájával a magyar ügyet szolgálta, de ősei kultúrájának szeretete benne élt. Petz Gedeon pályája e kettős kultúrát ötvözte, amely a népek közötti kapcsolatok ápolását szolgálta. Budapesten hunyt el 1943. december 21-én.

Irodalom:

Mollay Károly: Német polgárság magyar földön. In: Filológiai közlöny. 16. évf. 3-4. sz. (1970) p. 335-342. p.

Idősebb és ifjabb Petz Dániel krónikája 1778-1839 Jegyzetekkel ellátta: Csatkai Endre In: Soproni Szemle 4. évf. 2-3. sz. (1940) p. 133-206.

Új magyar irodalmi lexikon. 3. kötet. Budapest, 1994. p. 1630

Internet:

Névpont Petz Gedeon - elérhetősége: <http://www.nevpont.hu/view/7067> Letöltés: 2018. 10. 17.

Napkelet, 12. évf. 1. szám. 1934. január – elérhetősége:

http://epa.oszk.hu/02000/02076/00133/pdf/Napkelet_1934_01_036-038.pdf Letöltés: 2018. 10. 17.